

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 193/2025-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], a 2. [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Petrom Harakálym, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/48/2023 z 18. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/48/2023 z 18. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/48/2023 z 18. septembra 2024 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 423,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 20. januára 2025 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú právnymi nástupcami po žalobcovi, ktorý sa v konaní vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 43C/7/2022 domáhal náhrady škody na zdraví z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia a zvýšenia náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia (ďalej len „konanie na súde prvej inštancie“).
2. Okresný súd z dôvodu úmrtia žalobcu konanie uznesením č. k. 43C/7/2022-74 z 12. septembra 2022 zastavil a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania s poukazom na predmet

konania, ktorým boli osobné práva a záväzky. Smrť žalobcu tak považoval za neodstrániteľnú prekážku postupu konania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol s poukazom na § 257 Civilného sporového poriadku [(ďalej len „CSP“); (ďalej len „uznesenie okresného súdu“)].

3. Sťažovatelia podali proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, ktoré bolo uznesením odvolacieho súdu č. k. 4Co/160/2022-103 z 30. novembra 2022 odmietnuté ako podané neoprávnenou osobou (ďalej len „uznesenie odvolacieho súdu“). Odvolací súd poukázal na to, že sa nie je možné domáhať príslušenstva pohľadávky uplatnenej v tomto konaní, pretože neexistuje. Hmotnoprávny nárok pôvodného žalobcu v danej veci podľa odvolacieho súdu nevznikol, keďže ide o nárok osobnej povahy, ktorý sa viaže na osobu pôvodného žalobcu a v zmysle § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka smrťou žalobcu zanikol.

4. Sťažovatelia podali proti uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie, ktoré bolo uznesením sp. zn. 2Cdo/48/2023 z 18. septembra 2024 odmietnuté s poukazom na to, že nárok pôvodného žalobcu na úrok z omeškania, ako aj nárok na náhradu trov konania zanikol smrťou pôvodného žalobcu (ďalej len „uznesenie dovolacieho súdu“).

5. Sťažovatelia argumentujú, že tak odvolací súd, ako aj dovolací súd nesprávne posúdili, aké nároky boli predmetom konania, čo vyústilo do nesprávneho procesného postupu. Zdôrazňujú, že nešlo len o nároky osobnej povahy pôvodného žalobcu (náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia), ale aj o majetkové nároky (úrok z omeškania a nárok na náhradu trov konania), ktoré podľa § 460 Občianskeho zákonníka nadobúdajú dedičia poručiteľa. Zastávajú názor, že v tejto časti predmetu konania mal súd v zmysle § 63 CSP pokračovať v konaní s dedičmi, t. j. sťažovateľmi.

6. Prechod úroku z omeškania a nároku na náhradu trov konania na dedičov sťažovatelia odôvodňujú majetkovou povahou týchto nárokov v spojení s ich účelom a charakterom. V prípade nároku na náhradu trov konania je ním nahradenie materiálnych výdavkov poškodeného spojených s uplatnením nároku v civilnom súdnom konaní, a v prípade úroku z omeškania je účelom sankcionovanie dlžníka za omeškanie s plnením. Sťažovatelia uzatvárajú, že príslušenstvo nemá zdieľať osud pohľadávky osobného charakteru, ktorá smrťou jej nositeľa zanikne.

7. Sťažovatelia v sťažostnej argumentácii poukazujú na rozhodnutie zverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod č. R 2/2015 a dôvodnosť argumentácie zvyrazňujú odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 119/2024 z 3. septembra 2024.

8. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutými rozhodnutiami odvolacieho súdu a dovolacieho súdu, zrušil napadnuté rozhodnutia, vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľom náhradu trov konania pred ústavným súdom. Uznesením č. k. II. ÚS 193/2025-13 zo 16. apríla 2025 ústavný súd prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo vzťahu k rozhodnutiu dovolacieho súdu a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

9. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti zaujal stanovisko podaním sp. zn. KP 3/2025-178 zo 7. mája 2025 (ďalej len „stanovisko najvyššieho súdu“).

10. Najvyšší súd dospel k záveru, že dedičia v danom prípade nie sú procesnou stranou oprávnenou podať dovolanie. Pôvodný žalobca sa domáhal náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a jeho zvýšenia, t. j. práv osobnej povahy zanikajúcich smrťou ich nositeľa a neprechádzajúcich na dedičov. V prejednávanej veci sa pôvodný žalobca počas života nedomohol v súdnom konaní náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a nebol mu prisúdený ani nárok na príslušenstvo pohľadávky, ani nárok na náhradu trov konania. Dedič po nebohom žalobcovi sa nemôže týchto nárokov domáhať, keďže na neho neprešlo zaniknuté právo, ale ani jeho príslušenstvo, čo podľa najvyššieho súdu rezultuje do správnosti záveru odvolacieho súdu, že sťažovatelia ako dedičia nie sú oprávnenými na podanie odvolania proti zastavujúcemu uzneseniu súdu prvej inštancie.

11. Najvyšší súd zdôrazňuje, že v nadväznosti na už uvedené dovolanie dedičov odmietol ako podané neoprávnenými subjektmi, a preto neskúmal opodstatnenosť dovolacej argumentácie sťažovateľov o majetkovej povahe príslušenstva.

12. K aplikácii nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 119/2024 najvyšší súd uvádza, že v tejto veci pôvodný žalobca (poškodený na zdraví) zomrel až v priebehu dovolacieho konania, t. j. po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo rozhodnuté o nárokoch osobnej povahy, ako aj o príslušenstve, čo je situácia odlišná od sťažnosťou napadnutého rozhodnutia, keď pôvodný žalobca zomrel po podaní žaloby, t. j. ešte pred právoplatným rozhodnutím o nároku žalobcu. Najvyšší súd zdôrazňuje, že *„aby bolo možné riadne rozhodovať o príslušenstve k nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, bolo by potrebné najprv počas prvoinštančného konania po vykonanom dokazovaní zistiť, či nebohý žalobca by hypoteticky mal nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a ak áno, v akej výške. Až následne by bolo možné rozhodnúť o výške úroku z omeškania, poprípade o nároku na náhradu trov konania.“*

13. K aplikácii právneho názoru najvyššieho súdu vyjadreného v rozhodnutí v konaní pod sp. zn. 3ECdo/278/2013 publikovaného v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod R 2/2015 sa najvyšší súd stavia negatívne v dôsledku odlišnej situácie, keď v tomto konaní už o nárokoch osobnej povahy a aj príslušenstve bolo právoplatne rozhodnuté.

14. Najvyšší súd uzatvára, že hmotnoprávny nárok pôvodného žalobcu nevznikol, keďže konanie bolo zastavené pre nedostatok procesnej podmienky (úmrtie žalobcu), ktorý nie je možné odstrániť z dôvodu, že dané právo osobného charakteru je viazané výlučne na osobu pôvodného žalobcu, a v zmysle § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka zaniklo smrťou pôvodného veriteľa. Keďže pôvodnému žalobcovi počas života nebolo priznané právo osobnej povahy a jeho smrťou zaniklo, nemožno sa domáhať ani nároku na príslušenstvo tejto pohľadávky, pretože táto neexistuje a nebolo o nej ani rozhodované. V závere najvyšší súd navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovel.

II.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. UNIQA pojišťovňa, a.s., ako zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení zo 14. mája 2025 (pre chybu v písaní uvedené 14. mája 2024) uviedla, že sa s konštatáciami sťažovateľov v ich ústavnej sťažnosti stotožňuje len v rozsahu, že (i) nárok na sťaženie spoločenského uplatnenia (a jeho mimoriadneho navýšenia) je osobným nárokom pôvodného žalobcu, ktorý smrťou žalobcu zaniká, a (ii) úrok z omeškania a náhrada trov konania tvoria príslušenstvo pohľadávky, t. j. príslušenstvo osobnostných nárokov pôvodného žalobcu uplatnených v súdnom konaní (ďalej len „stanovisko zúčastnenej osoby“).

16. Zúčastnená osoba sa nestotožňuje s klasifikovaním príslušenstva pohľadávky ako majetkových práv odlišných od povahy osobnostných nárokov uplatnených v konaní, ktorá by mala vyústiť do záveru, že príslušenstvo pohľadávky osobnostného charakteru smrťou pôvodného žalobcu nezaniká, ale stáva sa predmetom dedičstva.

17. Zúčastnená osoba zdôrazňuje, že rozhodnutie o trovách konania je vždy naviazané na rozhodnutie vo veci samej. Keďže v prejednávanej veci okresný súd konanie zastavil a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania, nie je možné ani prostredníctvom sťažnosti dosiahnuť v merite veci iné rozhodnutie, ktoré by odôvodňovalo iné rozhodnutie o trovách konania s poukazom na to, že predmetom rozhodnutia súdu prvej inštancie bolo zastavenie konania v dôsledku úmrtia žalobcu vo vzťahu k osobnostným nárokom a nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej strane sporu. V dôsledku osobnostnej povahy nárokov pôvodného žalobcu, ktoré smrťou zanikli, sa nimi okresný súd ani v budúcnosti žiaden súd nebude môcť zaoberať, a teda rozhodnúť vo veci iným spôsobom, ktorý by mal vplyv aj na rozhodnutie o trovách konania.

18. K poukazu sťažovateľov na rozhodnutie najvyššieho súdu zo 6. marca 2014 sp. zn. 3ECdo/278/2013 zúčastnená osoba zdôrazňuje, že v danej veci išlo o právo na zaplatenie sumy prisúdenej poškodenému ako náhrada trov konania, v ktorom sa domohol náhrady za vytrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Zúčastnená osoba za správny výklad daného rozhodnutia považuje ten, že k zániku práva na zaplatenie sumy prisúdenej poškodenému ako náhrada trov konania nedôjde len prípade, ak táto suma bola poškodenému priznaná právoplatným rozhodnutím súdu ešte počas jeho života, čo je situácia odlišná od situácie sťažovateľov, keď konanie o náhradu škody na zdraví pôvodného žalobcu v čase jeho smrti právoplatne skončené nebolo, a teda toto rozhodnutie najvyššieho súdu nie je v prejednávanej veci aplikovateľné. Vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania zúčastnená osoba uzatvára, že právo na náhradu trov konania pôvodného žalobcu neprešlo na sťažovateľov, keďže toto právo počas života pôvodného žalobcu nevzniklo.

19. Rovnaký záver zúčastnená osoba zaujala aj vo vzťahu k úrokom z omeškania, pri rozhodnutí o ktorých konajúce súdy postupovali v súlade s judikatúrou najvyšších súdnych autorít (ktorú však zúčastnená osoba nešpecifikuje, pozn.). Podľa zúčastnenej osoby nie je žiaden dôvod, aby sa úroky z omeškania posudzovali inak ako pohľadávka, ku ktorej sa viažu, keďže vznik a existencia príslušenstva sú „veľmi úzko“ naviazané na pohľadávku a jej povahu. Ak aj úroky z omeškania majú sankčnú povahu, ich vznik je naviazaný na právo osobnostného charakteru a má kompenzovať ujmu, ktorú mohol utrpieť veriteľ z dôvodu, že dlžník neplnil včas. Zúčastnená osoba nenachádza žiaden dôvod, pre ktorý by osud príslušenstva pohľadávky nezdieľal jej osud, keďže nie je možné

hovoríť o nesúrodosti medzi účelom, ktorý sleduje zákon priznaním náhrady za sťazenie spoločenského uplatnenia, a účelom sledovaným priznaním nároku na úrok z omeškania v dôsledku oneskorenosti plnenia práva veriteľa, ktoré je obmedzené len na jeho osobu. Zúčastnená osoba uzatvára, že smrť veriteľa musí mať na príslušenstvo pohľadávky taký istý dopad, aký má na pohľadávku samotnú.

20. Zúčastnená osoba uzatvára, že nie je možné príslušenstvo pohľadávky preklasifikovať v jeho povahe z osobnostného nároku na majetkový nárok, resp. je potrebné prihliadnuť na to, čo bolo predmetom konania na jednotlivých stupňoch. Skutkové a právne závery, z ktorých vychádzal ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 119/2024 z 3. septembra 2024, nemožno bez ďalšieho aplikovať na prejednávajúcu vec. Zúčastnená osoba preto navrhuje, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

II.3. Replika sťažovateľov:

21. Sťažovatelia v replike z 11. septembra 2025 (ďalej len „replika sťažovateľov“) k vyjadreniu zúčastnenej osoby uviedli, že jej argumentácia nie je spôsobilá spochybníť ani vyvrátiť argumentáciu sťažovateľov. Hoci úrok z omeškania je podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka príslušenstvom pohľadávky, táto samotná skutočnosť nemôže byť dôvodom na záver, že osud pohľadávky musí byť totožný pre jej príslušenstvo, čo je potrebné posúdiť vždy v okolnostiach tej-ktorej veci. Sťažovatelia ako príklad uvádzajú zánik pohľadávky jej splnením – ak k uspokojeniu pohľadávky dôjde jej splnením, avšak až po tom, čo sa dlžník dostal do omeškania, do zániku pohľadávky vznikol veriteľovi nárok na úrok z omeškania.

22. Argumentácia zúčastnenej osoby o tom, že rozhodnutie o trovách je vždy naviazané na rozhodnutie vo veci samej, podľa sťažovateľov nevyučuje ani nevyvracia ich argumentáciu týkajúcu sa náhrady trov konania. Rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania nemá byť výsledkom mechanického posúdenia spôsobu skončenia konania, ale výsledkom celkového zhodnotenia okolností prípadu. V prejednávanej veci si potreba iniciovania konania pôvodného žalobcu vyžiadala vynaloženie nákladov, o ktoré sa v priamej úmere zmenšil jeho majetok, ktorý v prípade smrti prechádza na dedičov.

23. Sťažovatelia nesúhlasia ani s námietkou zúčastnenej osoby proti analogickej aplikácii rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3ECdo/278/2013 zo 6. marca 2014, ani s námietkou o odlišnosti skutkového a právneho stavu v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 119/2024.

24. Zúčastnená osoba uzatvára, že z hľadiska funkcie úrok z omeškania nemá súvislosť s druhom pohľadávky, ale so skutočnosťou, že dlžník neplní svoju povinnosť včas. Naviazanie úroku z omeškania na osud hlavnej pohľadávky sťažovatelia odmietajú, a to jednak s poukazom na absenciu zákonného podkladu, ako aj princíp spravodlivosti.

25. K vyjadreniu najvyššieho súdu zúčastnená osoba rovnako uvádza, že tento neuviedol argumenty, ktoré by vyvracali argumentáciu sťažovateľov. Za repliku sťažovatelia požadujú priznanie náhrady trov konania.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

26. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľov je založená na premise, že príslušenstvo pohľadávky sťaženia spoločenského uplatnenia ako práva osobného charakteru nezdieľa v prípade smrti jeho hmotnoprávneho nositeľa osud tohto práva a automaticky nezaniká, ale z dôvodu jeho majetkovej povahy prechádza na jeho dedičov.

27. Ústavný súd v úvode zdôrazňuje, že nie je ďalšou opravnou inštanciou všeobecných súdov, preto mu neprináleží preskúmať a hodnotiť správnosť záverov všeobecných súdov, pokiaľ neatakujú ústavnoprávnu rovinu. Do pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

28. V kontexte udržateľnosti záverov ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu je rozhodujúcim posúdenie otázky, či smrť pôvodného žalobcu ako poškodeného na zdraví, ktorý v súdnom konaní uplatnil (i) nárok na sťaženie spoločenského uplatnenia, (ii) nárok na zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia a (iii) úrok z omeškania, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté počas jeho života, spôsobuje v zmysle § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka zánik žalovaných nárokov v celom rozsahu, čo následne vyúsťuje do zastavenia konania v celosti pre neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky bez postupu podľa § 63 ods. 2 a 3 CSP. Odpoveď na danú otázku je závislá od posúdenia toho, či úrok z omeškania ako príslušenstvo pohľadávky osobného charakteru je bezvýnimočne naviazaný na existenciu tejto pohľadávky, alebo môže existovať ďalej aj v prípade jej zániku z dôvodu podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

29. Vo vzťahu k nálezu sp. zn. II. ÚS 119/2024 z 3. septembra 2024 ústavný súd zdôrazňuje, že v posudzovanej veci ide o odlišnú situáciu spočívajúcu v tom, že o príslušenstve práva osobnej povahy (úrok z omeškania a následne potenciálne aj nárok na náhradu trov konania) nebolo počas života pôvodného žalobcu (ako hmotnoprávneho nositeľa nároku z titulu poškodenia zdravia uplatneného v súdnom konaní) právoplatne rozhodnuté. Závery vyslovené ústavným súdom v zmieňovanom rozhodnutí tak nie sú bez ďalšieho aplikovateľné na prejednávany prípad (tak, ako uviedol najvyšší súd, ako aj zúčastnená osoba). Časť argumentácie predmetného nálezu však dopadá aj na posudzovanú vec (pozri ďalej).

30. Obdobne, rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3ECdo/278/2013 zo 6. marca 2014, v ktorého okolnostiach k úmrtiu nositeľa judikovanej pohľadávky osobnej povahy (a priznanej náhrady trov konania) došlo v priebehu exekúcie, nie je plne aplikovateľné na posudzovaný prípad.

31. Za kruciálne v tejto veci ústavný súd považuje účinky súdneho rozhodnutia o uplatnenej pohľadávke osobného charakteru (sťaženie spoločenského uplatnenia a zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia). Skutočnosť, či sú tieto účinky konštitutívne alebo deklaratórne, podľa názoru ústavného súdu následne podmieňujú záver o tom, či príslušenstvo pohľadávky, požadované pôvodným žalobcom, zdieľa jej osud (názor najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby), alebo, naopak, ďalšia existencia príslušenstva nie je naviazaná na existenciu pohľadávky (názor sťažovateľov). V napadnutom konaní bol predmetom konania nárok, ktorý súd judikuje

konštitutívne (zvýšenie náhrady za s'ťaženie spoločenského uplatnenia), ako aj nárok, rozhodnutie súdu o ktorom má deklaratórne účinky (náhrada za s'ťaženie spoločenského uplatnenia), a uplatnený úrok z omeškania.

32. Ústavný súd je toho názoru, že len v prípade, ak rozhodnutie o práve osobnej povahy má konštitutívny charakter, je ústavne udržateľným záver, podľa ktorého smrťou hmotnoprávneho nositeľa tejto pohľadávky zanikla nielen pohľadávka, ale aj požadované príslušenstvo v podobe úroku z omeškania, ktoré je svojou existenciou závislé na (i) právoplatnom priznaní uplatnenej pohľadávky súdom a následne (ii) omeškaním žalovaného s jej splnením v paričnej lehote. Skutočnosť, že dlžník sa dostane do omeškania až v budúcnosti (márnym uplynutím paričnej lehoty určenej konštitutívnym súdnym rozhodnutím), tak v posudzovanej veci vylučuje prechod práva na zaplatenie úroku z omeškania na s'ťažovateľov (pozri aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/16/2010 z 26. mája 2011). Pokiaľ však ide o právo na náhradu s'ťaženia spoločenského uplatnenia, súd ho svojím rozhodnutím nekonštituuje, ale „len“ deklaruje, pričom z hľadiska určenia času splnenia je potrebné vychádzať z § 563 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. Dlžník sa teda do omeškania s plnením tohto nároku dostal najneskôr doručením žaloby na vyjadrenie.

33. Ústavný súd sa k vnímaniu účelu a funkcie úrokov z omeškania ako príslušenstva pohľadávky osobnej povahy vyjadril v náleze sp. zn. II. ÚS 119/2024 z 3. septembra 2024 (bod 24), v ktorom uviedol nasledujúce: „... funkciou a účelom zákonného nároku na úrok z omeškania v posudzovanom prípade nie je primárne odškodniť ujmu, ktorú utrpela osoba v súvislosti so škodovou udalosťou ako poistným rizikom, ale sankcionovať dlžníka za omeškanie s plnením svojej povinnosti. Je možné konštatovať, že tento nárok nevzniká spolu s osobnostnou pohľadávkou, ale na to, aby tento nárok vznikol, musí pristúpiť aj ďalšia skutočnosť, a to omeškanie dlžníka. Z hľadiska funkcie teda úrok z omeškania nemá súvis s druhom pohľadávky, ale so skutočnosťou, že dlžník neplní svoju povinnosť. Preto nemožno ani rozumne v súlade s namietanými právami tvrdiť, že existencia tohto nároku a jeho trvanie je obmedzené na život veriteľa, ako je to v prípade hlavnej osobnostnej pohľadávky, ktorej zánik je *ex lege* explicitne vyjadrený v § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru ústavného súdu nemožno na škodu oprávneného analogicky rozširovať výkladom obsah tohto ustanovenia tak, že sa vzťahuje aj na príslušenstvo pohľadávok vymenovaných v označenom ustanovení Občianskeho zákonníka. Uvedený názor totiž nemá zákonný podklad a vzhľadom na rozdielnú funkciu týchto nárokov nezodpovedá ani princípom spravodlivosti.“

34. Zohľadniac uvedené, ústavný súd tak uzatvára, že v rozsahu nároku uplatneného pôvodným žalobcom zánikom práva na náhradu za s'ťaženie spoločenského uplatnenia nedošlo k zániku príslušenstva pohľadávky, ktoré je majetkovej povahy a svojou podstatou sleduje iný účel a funkciu. Tento záver ústavný súd vyslovil s vedomím toho, že v niektorých prípadoch môže príslušenstvo pohľadávky predstavovať v kontexte celkového pôvodného predmetu konania bagateľný finančný nárok. Kritériom pre tento záver nie je a nemôže byť potenciálna výška príslušenstva, ktoré môže byť zostávajúcim predmetom konania, ale otázka (ne)viazanosti existencie príslušenstva pohľadávky (majetkovej povahy) na existenciu pohľadávky (osobnej povahy). V tomto smere sa ústavný súd stotožňuje s argumentáciou s'ťažovateľov o paralele s prípadom, ak by pohľadávka zanikla jej splnením, avšak dlžník by plnil až po lehote splatnosti. Napriek tomu, že splnením pohľadávka zanikla, povinnosť dlžníka zaplatiť jej príslušenstvo

predstavujúce úrok z omeškania za obdobie, počas ktorého bol dlžník v omeškani s úhradou, nezdiera osud zaniknutej pohľadávky a existuje naďalej.

35. Predpokladom rozhodnutia o príslušenstve pohľadávky je (ako vo svojom vyjadrení uviedol aj najvyšší súd) pozitívny záver o tom, že (i) nebohý žalobca by mal nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a (ii) ustálenie výšky náhrady. Uvedené otázky je v konaní s právnymi nástupcami poručiťľa možné riešiť ako otázky predbežné. Smrť pôvodného žalobcu je potrebné považovať za ukončenie omeškania dlžníka s plnením nároku, ktorý smrťou žalobcu zanikol.

36. Keďže v časti predmetu konania týkajúceho sa príslušenstva pohľadávky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (úrok z omeškania) nedošlo *ex lege* k jeho zániku smrťou pôvodného žalobcu, v tejto časti právo pôvodného žalobcu prešlo na dedičov. V časti predmetu konania, ktorým je nárok pôvodného žalobcu na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, sú tak dedičia pôvodného žalobcu univerzálnymi nástupcami, s ktorými je v konaní potrebné pokračovať.

37. Zastavením konania o žalobe právneho predchodcu sťažovateľov v časti žalovaného úroku z omeškania za nezaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia preto okresný súd odoprel sťažovateľom prístup k súdu. Napriek dovolacej argumentácii sťažovateľov spôsob, akým sa najvyšší súd napadnutým rozhodnutím vysporiadal s dovolaním sťažovateľov, toto pochybenie nenapravil. Ústavný súd preto konštatuje, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľov na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Pre dosiahnutie nápravy porušenia práv sťažovateľov ústavný súd musel využiť aj svoje kasačné oprávnenie a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Po vrátení veci bude úlohou najvyššieho súdu opätovne posúdiť dovolanie sťažovateľov, rešpektujúc právne závery ústavného súdu vyslovené v tomto náleze.

38. Pokiaľ ide o náhradu trov vynaložených žalobcom (právnym predchodcom sťažovateľov) v zastavenom konaní a otázku prechodu tohto práva na sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že nárok účastníka konania na náhradu trov konania je procesným nárokom, ktorý vzniká až a len jeho judikovaním súdom. Keďže v deň úmrtia právneho predchodcu sťažovateľov takýto nárok nebol judikovaný, neexistoval a nemohli ho dedením nadobudnúť sťažovatelia. Napriek tomu však otázka možnej náhrady trov vynaložených pôvodným žalobcom nie je redundantná. Po zohľadnení záväzného právneho názoru ústavného súdu najvyšším súdom bude konanie o žalobe právneho predchodcu sťažovateľov pokračovať v časti žalovaného úroku z omeškania za nezaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a v rozhodnutí, ktorým toto konanie skončí, okresný súd rozhodne o nároku na náhradu trov konania (§ 262 ods. 1 CSP).

IV.

Náhrada trov konania

39. Ústavný súd priznal sťažovateľom [(§ 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 1 423,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

40. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 je 371 eur a náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (režijný paušál) je 14,84 eur. Ústavný súd sťažovateľom priznal náhradu trov konania za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika), čo spolu s režijným paušálom predstavuje náhradu trov 1 157,52 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľov zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom tejto nepriamej dane.

41. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu